

fákból, cseresznyéből, szilvából, dióból. Ősszel az útmenti fák körül 2 m² földet mindenütt gondosan felásnak. Kiterjedten alkalmazzák az útmenti fásításokban a borókát és más cserjéket is, a fasorok fái közé ültetik őket.

A tájnak Bulgáriában gyakran olaszos jellege van. A falvakban a házak előtt mindenütt elmaradhatatlan a lugas, mezsgyéken sokhelyütt eperfák láthatók, s az utakon és földeken megszokott látvány az öszvér- és szamárfogat.

Mély benyomást tett ránk a *nagyarányú falusi lakásépítkezés*. Majdnem mindenütt ott piroslnak az új házak cseréptetői. A községek központjában új, nagy középületeket láthatunk, iskolaépületeket, irodaépületeket, kultúrházat, olvasókört, szövetkezeti boltot, éttermet, szállodát. A legtöbb község rendelkezik egészségházzal, napközi otthonnal, pékséggel, fürdővel, mosókombináttal, közétkeztetési konyhával. Mind több helyen láthatunk jól felszerelt sporttelepeket, futballpályát, uszodát, stb.

A falu új, megváltozott képéhez tartoznak a közművek is. Utcákat és tereket köveznek, aszfaltoznak, parkokat létesítenek és gyors ütemben fejlődik a vízszolgáltatás is. A bolgár falvak lakosságának már több mint 80%-a villannyal világít, s a rádió is természetes berendezési tárgya lett a falusi házaknak.

Megragadó, milyen őszinte szeretet fűzi a bolgár népet a Szovjetunióhoz, s mennyi tisztelettel, megbecsüléssel tekintenek a békéért és haladásért küzdő más népekre. Jó érzés volt tapasztalunk a bolgár nép iránti őszinte barátságot, amelynek régi hagyományai vannak Bulgáriában.

Vadkárok megelőzése és elhárítása a nyárasokban

TÓTH IMRE

A *Magyar Nyárfatermesztés* 498—516. oldalain foglalkozik *Bencze Lajos* a témával, rögzítve a legidősebb álláspontot.

Külön fejezetben foglalkozik az: „Egyedi védekezés gyakorlatával és egyes megoldásaival”. Ezt szeretném kiegészíteni a következőkben.

Elsősorban az egyedi megvédés fontosságára hívom fel a figyelmet, mert arra mindig szükség lesz foltozások esetében átvonulási lehetőségek biztosítása céljából, előhasználati nyárananyag megvédése érdekében, tághálózati nyártelepítések (8×8-as) alkalmazásával, amikor sarjerdőként meghagyjuk a régi töveket, csupán a leendő véghasználati anyagot visszük be.

A *Bencze Lajos* által ismertetett eljárások csupán suháng, illetve sorfa méretű anyag felhasználásával végezhetők el *s ez nagyon megrágítja az erdősítést*. Olyan egyedi megvédési eljárást ismertetek tehát, amelyik megoldható „Válogatott csemete” méretű anyaggal. Ebben az esetben csökkenthetjük az ültetési gödör nagyságát 1×1×1 m-ről 0,7×0,7×0,7 m-re, ami tekintettel a kézimunkára és kétharmados megtakarításra nem lebecsülendő előnyt jelent. Nincs suhángnevelési költségünk és a csemete szállítása sokkal kevesebbe kerül, mint a suhángé.

A megvédési eljárás leírását a következőkben foglalom össze.

Az aljnövényzet tisztítások alkalmával, gyéritések, tisztítások termelése kapcsán 3 m hosszban termeltetem az ágfát 5 cm Ø-vel. Ezeket lehetőleg minden kerületvezető termelje meg olyan mértékben, ahogy azt az erdősítési tervek megkívánják. Szigorúbban ügyelni kell a pontos hossz kivágására, mert a megvédéshez erre szükség van. Nagyon jó a fűz-malátok anyagának felhasználása, mert az szép egyenes, könnyű anyag.

Az erdősítéshez ősszel már előre megásatom a 8×8 m-es hálózatban elhelyezett 0,7×0,7×0,7 m-es ültetőgödöröt és kikészítek 3—3 db megvédő karót.

Az ültetés idején a válogatott csemetével egyidejűleg beállítom a 3 db karót függőleges állásban a csemetétől olyan távolságra, hogy egy kapa elférjen a csemete és a védőkaró között, s már ez a három karó is nagyfokú védeettséget biztosít, különösen, ha friss, illetve nem régi termelésű.

Célszerű azonban az ültetéssel egyidőben a teljes védelem kiképzése. A megvédéséhez még szükséges 3 db 1,50 m hosszú 2—3 cm \varnothing bot anyag, amit célszerű előre ugyanúgy ágfa-rözsze címén kitermeltetni, ahogy a 3—3 db fő védelmi karót. A védelmi váz elkészítését lehetőleg 2 dolgozó végezze.

A függőleges állásba beásott 3 db karót fent a felső végükön szétfeszítik és a 3 db 1,50-es bottal háromszög alakban 120 cm-re rögzítik 1,5 mm \varnothing lágy huzallal. A szétfeszítés 120 cm legyen, két végén 15—15 cm szabadon hagyandó a korona védelem 150 cm \varnothing -jú karikájának rögzítésére. Ez külön készítenő 20—30 mm \varnothing anyagból. Mivel a 3 m hosszú megvédő karó 0,70 m mélyen van leásva 2,30 m magas a talaj szintje felett. Ez ellenőrzési mérték is legyen.

A leírtak alapján elkészült a védelmi váz lelkiismeretes kötésekkel és szilárd beásással. Most az egész vázat felülről lefelé számítva 40—40 cm-enként vízszintes síkban körülkötöm 4 soron 2—3 mm \varnothing lágy huzallal, ez is erősíti a vázat. *Alul 60—70 cm magasságig védelem nem szükséges, mert a szarvas ebben a magasságban nem károsít.* Itt csak a három karót véd. A felső 1,50 m hosszú botok az egész védőváznak kehely alakot biztosítanak, ami a koronavédelem legfontosabb kelléke. Mivel az egész védelmi váz lefelé keskenyedik, így lelkiismeretlen munka esetén a 4 sor vízszintes dróthuzal könnyen lecsúszhat. Ezért fontos, hogy bütők fölött kössék. Esetleg tompa fűrészszel kis bevágást célszerű adni a kéregbe, hogy abba a drót bevágódjék és ezáltal elcsúszás-mentesen tartsa az eredeti síkot. A további koronavédelem kiépítése úgy történik, hogy 2—2 karó közé függőleges irányba rözseanyagot fűzünk; 4—5 szálat alszerint, hogy milyen a támadás erőszakossága. *Ezeket a rözskéket vastagabb végükkel felfelé fűzzük be, ferde baltavágással darabolva, hogy szűrősök legyenek.* A rözseből kiálló ágakat nem vágjuk le teljesen tőben, hanem kisebb csonkot hagyunk, amely rátámaszkodva a vízszintes drótozás valamelyik szálára, megvéd a lecsúszástól. A függőleges befűzést fent kezdjük a háromszögon kívül, hogy minél kehely alakúbb legyen a védelem. Tehát felülről belül kerül a felső vízszintes huzal, kívül a második vízszintes huzal, belül a harmadik vízszintes huzal és végül kívül a negyedik vízszintes huzal. Hogy ezek oldalirányba el ne mozduljanak, célszerű még rövid, mintegy 1 mm átmérőjű drótszállal rögzíteni. Ezeknek a rözseknek a hosszát (mintegy 1,60—1,70 m) úgy válasszuk meg, hogy felfelé 10 cm-rel magasabban végződjenek a felső fa háromszög síkjánál, hogy ezáltal a védelem magasságát emelhessük.

A védelmi vázon belül helyezkedik el a csemete. Ha 2 m hosszú anyagot tesztek le, akkor 1,3 m van a föld felett. *Ha excentrikusan helyezkedik el a csemete a védelem belsejében, zsinórral kiköthető.* Még olcsóbb eljárás, ha ládapántot szerzünk be 15 fm hosszban készletezzük és spirál alakban felülről lefelé rátekerjük a fent adott technológiával készült vázra úgy, hogy alulról 60—80 cm magasságban fejezzük be az oldal és koronavédelmet. Ebben az esetben is arra kell vigyázni, hogy a spirál egyenletesen fusson le, amit egy szeggel lehet biztosítani. Az egész védelmi váz biztosítja a csemeték fejlődését és nem árnyékol, szabadon fejlődhet az asszimilációs felület.

A védelmi váz nem akadályozza az ápolást. Elvégezhető a talajmunka és az esetleges nyésés, alakítás, permetezés. Fokozható az oldal és a korona védelem a függőleges rözsek számának esetleges sűrítésével, vagy magasításával az

adott körülményeknek megfelelően. *Lombot sohu nem szabad hagyni a védelmi váz-anyagán, mert az kellemetlenül árnyékol és növeli a szélnyomást.*

Az eddigi kúpos, vagy függőleges védelmi váz megengedi, hogy a szarvas a csemetéhez közel álljon. A kehely alak azt a védelem érdekében kedvezően befolyásolja, távol tartja a szarvast a megvédendő csemetétől és a *felső karika* még véd a felágaskodás esetén.

A javasolt eljárás alkalmazásával lényegesen olcsóbb lesz az 1 ha-ra eső önköltségünk és tetemes munkát, energiát takarítunk meg.

Az egyedi védelem nagy előnye, hogy nem zavarja a vadállományt. Helyben maradhat a szarvasnász idején. Ott áll az árvizek alkalmával, amikor nagy eltolódások lehetnek a vadlétszám elhelyezkedésében. (Magasabb részekre felszoruló vadcsapatok következtében). Nem zárja el a vad átjárását, váltását. Kényesebb sarkok, kisebb foltok is megvédhetők. Fasorok, fapászták védhetők.

Tanulmányom is igyekszik járható utat teremteni az erdő- és vadgazdálkodás egymás mellett élésének biztosítása érdekében. Mégpedig nem „minden áron”, hanem a biztonság növelésével, a legolcsóbban. Azon, hogy nem két-három éves suhánggal erdősítünk hanem egyéves válogatott csemetével, ne ütközzön meg senki. A fiatal egyed s a föld feletti és föld alatti rész helyes aránya biztosítéka az egészséges fejlődésnek.

Természetesen a vadkárelhárítás nem olyan munka, hogy egyszer elvégzem és többé nem törődöm vele. Állandó ellenőrzést, és ha kell, gyors beavatkozást kíván. Vannak területek, ahol olyan erőszakos a támadás, hogy csak dróthálós sűrűség védi meg a csemetét, de az előfordulás gyakorisága olyan kevés, hogy az egész komplexum megvédését nem építhetjük ily költségesre és biztonságosra, mert túl sok pénzbe kerül.

Ilyen helyeken menet közben avatkozunk be, sűrítjük a védelmet, esetleg egy-két szarvast ki is lövünk a biztosítás érdekében.

1962 őszének időjárása

A hosszantartó, száraz periódus lezárult. Igaz, hogy szeptember és október csapadékösszege még mindig messze elmaradt a sokévi átlagtól, annál bőségesebb csapadék hullott viszont novemberben. Nézzük a fontosabb időjárási tényezőket havonként.

Szeptember. A hónap első felében tovább folytatódott a viszonylag meleg időjárás. A napi középhőmérséklet csaknem minden napon meghaladta az átlagot. A hónap második felében viszont 1—2 fokkal átlag alatti érték adódott. Ennek az lett a következménye, hogy az egész hónapra számított középérték mintegy 0,5—2,0 C°-kal maradt a törzserték alatt. A hőmérséklet maximális értékei általában 5-én és 15-én mutatkoztak 29—33, illetve 28—32 C°-kal. A legalacsonyabb értéket pedig 25-e körüli időben észlelték. 15—28-ig terjedő időben az ország több helyén észleltek talajmenti fagyot.

Bár még ez a hónap is száraznak mondható, mégis a megelőző hónaphoz viszonyítva lényeges javulás mutatkozott. Az ország jelentős részén mértek átlag feletti és átlag körüli csapadékot. Az átlagost meghaladó csapadék hullott Vas, Zala és Somogy megye egyes részein, Baranya megye déli részén, Bács-Kiskun megye Duna-